

САГЫЛГА-ЧУРУМ--ПАРТКОМУНУН КИЧЭЭНГЕЙИНДЕ

«Күш-ажылын социалисттик турмуш бажылар талашы-была ажалды күштөлдүр дугайында» СЭП ТК-нын, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтүнүн болгон ВЦИК-тин докталам «Тыва кобальт» комбинаттык партия, профсоюз, комсомол органдарынын болгон күш-ажылы коллективтеринин хуралдарына чыгаалышы. Күш-ажылы сатылга-чурумун экинчи талашы-была административиянын, партия, комсомол, профсоюз органдарынын болгон улус депутаттарынын Хоуу-Ахсы суур Соединиян кады кылып чорудар ажалдарынын планын парткомга бадылаан.

Докторлар болгон агитаторлар, пропагандистер экономикти өрөдиге болгон политикчилдерге күш-ажылы сатылга-чурумун коопсуз талашы-была, докталам, чурат-укалган ханзы-была сыйгарып, калбак таймалар ажалын чорудуу турар. Гидрометаллургия пегинде лекция пропагандады жасуу-была-экинчи. Мында пропаганда В. Д. Ондар каш чыл улаштыр «Экономика камналагыч болуу жуктур» деп курсту өрөдигеин эрттирип келген. Ол ажалчыларга чыгыс минутанын, шактын чидиринден кайы-хире когарат уулу болурун сан-фактылар көргүзүп, коллективтин амыралдында чакырткан ажалдан келгени кичине-дикчи укур-укалгы болган.

Четкестерин баш удур иледи чайладырынга, чорум-чуруму быжылаарыга болгон төтөгөлекчи чоруктар-была демиселди күштөлдүрине улуусу контроль бөлүктөрүн, постуларын ролу улууг. Партия, организациаларынын бо ажалды улуу кичине-гейин салып турарын чедип алыры база чутула соруга болуу. Хынадаларга бугуруу-ганын муракчыларын, аныктарын кийриштирип турар, 175 хайгымычлар ооздаар, ажал шагын чыдааган чок үзөр, арагалаар ийн-чангыс ажал-тандар болгон ажалды күштөлдүргөн. Рейддеринин соон дыйр бугурулге хуралдарын, партия, комсомол, профсоюз комитеттеринин бороларын эрттирип, орта чогууру хемчегерин ап турар.

Комбинатты директор Ю. И. Колетниковка удурткан күш-ажылы сатылга-чурумун быжылаар тусай чыгыш тургускан. Мында партия органдарынын секретары-лар, цех начальниктери кийри турар. Ажал хуучу чурум дугайында дыйнадылардан эгелээр. Бир хуу иштинде кайы хектен ким ооздаанын, канды хемчег адылганын эрттирип-не штабке медалээр. Штаб милиция органдары-была харылаалып. Олар ким ээриктир сергидир чеге хонаным, ким чорум-чурум үрө-үн дордан дыйнадыр. Ажал шагын үскөн, хей-нигитини чур-румун үрө-үн ажалчыларын

дыныкчылар чөвүлелин тургускан. Шулту хектерде 30 харга чедир ажал ажалчыларын дагыныкчыларга быжылаан.

«Тыва кобальт» комбинатта чакыткан ордендеринин 40 ажал ажалчылары бар. Оларын иштинде Күш-ажылыны Кизил Тук орденини эдилек-чиери комбинаттын кол ин-женери А. А. Голыков, гидро-металлургия пегинде улуу мастер В. Д. Ондар, рудникте даг ажалдыкчы А. Ф. Се-мыкин, транспорт пегинде чо-лаачы К. О. Тешит болгон эскелер-даа күш-ажылыны бугуруучулар бидеринге хуу-да үлгөрин көргүзүп турар.

Күш-ажылыны болгон партиянын хоочунаарын бай-дал арга-дуржулгазын кичи-жиге ажалыны ажалчылар көрдүргөн. Комбинаттын ажалчыларын эгелеп ажалдаан Ленин орденин эдилекчи С. М. Туменко, хоочу коммунист К. К. Хорлуу, Н. Б. Енушкенич олар-была укур-укалгаларын организастаары планаттыг-ган.

Кадрларын ажалдан үнер-кери чорун 1982 чылын алы-ды аларында 6,5 хуу кы-зырылган. Бо чылын чедип айларда 676 ажал шагын ко-бинатта үстүнгөн, эртен чы-дымында чүгө 25 ажал шагын жөзөжөн, мону ажалге шидирер болза чидирит улууг. Бо чөткестер-была шыгыш де-мисел чорудар хуучун бис чутула айтырын болуп турар.

Комдуу ажал ажалчылар ажалдан дашкаар үдө хостуг шагын чөп ажалдайын турар. Ычанга оларын дашта-нылаан организастаарын экин-жигер талашы-была ажал-ды комсомол организастаарын күштөлдүрине негетини кел-ген. Клуб чөвүлели, школа болгон өскө-даа хей-нигити ор-ганизастаары-была кады бо ажалге оза кичине-гейин у-лаадырып турар бис. Чорум-чурум үрө-үнүн-была демисел-дин мон эгелээр болбай.

Эртен чылын март айда СЭП обкомунун бюроу рес-публиканын совхозтарына өшкү, сарык, төсө, ийн ажал-чоруту шууда бар чыдар.

Амгы үдө совхозун сарык фермазында 3012 баш мал бар. Оларын 16 козада тур-гускан. Бо ажал-агы чылы-да совхоз төрүүр 100 баш сар-лыктын 100 бызааны менди камгалап алган.

Совхоз бо чылы Мунга-Ахты Баян-Коода сарык сар-лык фермазын тургускан. Ын-да экин чедикен, сүткүр мал-дарын чорутуу шидирер. Оларын санычлар (сүткүр чурукта солгай талашында) А. А. Голыков, А. Ф. Се-мыкин, К. О. Тешит, С. М. Туменко, К. К. Хорлуу, Н. Б. Енушкенич олар-была укур-укалгаларын организастаары планаттыг-ган.

Мурдуна чыларда «Шек-пэр» совхозка сарыктын өс-түрү турар-даа, оон продук-тулуун бидеринче, сарык

рындан хамааржыры бидири-тир. Ычанга бригаданын улуу кадрчызы Изджен Мон-гушович Ламажик чурукта (ортузунда) сарык сарыктын эки одар-бечиринг чедирер кадарип турар. Дуржулгазы кадарип чыгыс-ла бо совхоз-ка бенин он ажал чыларда сарык малдаш, бодуун мергелеринге хей аныктарын өрөткен. Оон өрө-үнчидер (адаанда чурукта солгай та-лазында) Сергей Монгуш, Олег Монгуш, Сай-Хонаша, Кудус-оол Ооржак Улуу-Акта сарык кадарип турар.

Хоочун кадарчынын уруу-лары Светлана бис Роман Ламажиктар чыгы дашта-нылаан фермага бызаа ажалжып, сарык сарыктар ба-лаштып, өскө-даа ажалдар кы-лыртыга ада-негиге дузала-жып чылаанар.

А. БЕГЗИН-ООЛ. В. МОНГУШУН ФОТОЛАРЫ.

СУРГУТТУН ОТТАРЫ

Барын Сибирини өнөргө-ткө-үнүн баштайгызы — Сургут ГРЭС-тин туду доос-тур чыгаан. 210 муу киловатт күштүгү сөүлүг он алы дугар электроблокту энтээшкын адатталган.

Сургут электростанциясы — Тюменини шингээди алгачкы-нын оо чырык арынаарын бирээр. Дефти тавыжы шы-каш шиблаа нафта эни чыт-кан тайгага оон таван сал-ган. Мелен чылар эсенден боор бир дугар агрегатын дык хей күш үндүрүп турган эскелген. Демир-орук чөп болгондун, оон баштай Омскиге экедиге, оон соон-да Иртыш болгон Обь хем-верини суг оруу-бис борта сөөртүп келген.

Ол үдөн тура хей өскө-рил-гелер болгон. Чурттуу үлөт-пүр төпери-была Сургутту харылаштырып турар кан реистер мында чедип келген. Улуу хем порту, аэропорту туткан. ГРЭС-тин туду шө-лүн кийи таныр-даа ар-жаж. Чижээ, шаанда котель-наагы тургузуу чыгарда 1300 кижик херек турган. Бо-гун он адыгы эне-брокто оо хире ажалды оон чыл катал ээ-эш кижик хуучу турар.

— Сан-биле эсөс, а билери-беле чедикчинин чедип алы-ры өрө-үнчиге алган бис—деп, комсомолчу-аныктарын мон-тажиктер бригаданын бри-гадир А. Уфимини чутаала-

БАЙДАЛ ЭКИ-ДАА БОЛ...

Мында чаа бир ажалчы-нын проул кылган, чажалга ээрик турган дээр ажал-даг үндүр укурга таварыш-тымыс. Ол бистин бугурул-гымыс ур-даа болбой киче. Ажалдан келгенден эгелээр сатылга-чурумга чыгарылаан, ажалдын негелдерин тоо-ва-зын көргүзүп, чаматка ажал хуучу шуут угуу, акыс чыт-гыр-даа келтирээр турган. Ийн ортан үзүндө пегини, суббота хуучунары солун паразарын ооздады, харын мырнай үзөр чыгы. Оон-биле бис ажалдаан эсөс, хей уаза бөсөдөжүп, элип, ажалга чыгыштырып, хары-салгалы болуру чедип алыр дээр кичине-гейин ажал-ды чорудуу турдуусу. Ынчал-жок кады мичаар, чачыгып, амалжып калган кичи ийн, чеге хоржон болгон, бо-ла ооздап кээр, азы ажалды үзүп каар. Ычанга эи сөө-гү шыгыш хемчегин ап, ажалдан үндүрүп, күш-ажы-ла дептеринге үндүркен чогуу статязын айткан бис.

Мындыг таварылгалар биске конугу ховар болуу чүсө. Бистин типографиянын коллек-тив шатадан бээр доктаамал-чым тургустунган, чатай күш-ажылы чачычаларыг, комму-нист күш-ажылы бугурул-гези деп агы эилеп-даа турар болгай! Сатылга-чурум айт-мыс биске шиптирелестини келген болжон оон үрээр, ажал шагын үзөр, ажалга кел-бей бэр таварылгалар чеге ховар бооп келген. Күш-ажылыны бугуруучуу база бедик деиледит. Ынчалжак бугурулуунга: ажал-чорудуу-газынга, кижилерин ажал-даарында таарымчалыг бай-даларын тургузарынга шал-тыктал турар, шиптирээр укур-улуу айттырлар бисте

хей. Бирээр, типографиянын материал-техниктиг базазын чартып, экинжиги кузунчиг. Амгы үдөс 40—50 чылар-нын бугурулге баазыла сымарлажып, дакшын бай-далаа ажалдап турар бис. Чаа-чаа станоктар, машина-лар кээп турар, оларын тур-гузуу, шингездиринге бугуру-лге шөлү улам дакшылжп ту-рар. Ийнде, бисте конугу бер-ге айттыр болза, типография-нын бодуун чуртталга ба-жыларын чогу-биле чаа кээп турар тусай мергел-динг ажалчыларын болгон спецналыктар чурттаар чеге-биле хандырып шыдавай турармыс болуп. Чижээ, дино-тип цегин ап көрөлөйөр. Учи-лелер дооскан ажал чур-таар келер, бажып, чурттаар бис деп хары амынаар, азы каш ай ажалдап тура үндү чоруй баар. А динотиптер биске кеззеде чедипейн ту-рар. Алаа ажалдарынын байдалдары база элзэн берге чер. Оон анында ол пектин ажалында парлар болгон дептерлээр пектерини бугу-рулге ажалы улуу хамаары-галыг. Солунаарын, номна-рын план-графиктен ооздалп үнө чыдааган база мында. Парлар цехке оларын про-дукциясы чедир бердиней барга, дептерлээр пектин ажалы эвээр, ажал шагын чидирелестерин чедип-лип, сатылга-чурумга сал-дарлыг алаар. Мындыг та-варылгаларда блокоттор, ала-буру доктаал-саазымы хоол-лаар чикетиг продукция бугу-рулгесин шидирер бис.

Коллектив кежигүнерини бугурулуун сатылга-чуруму чеге-даа эки болза, алаа ха-маарыштыр кичине-гейин ажал доктаамал чорудуп, пар-тия, профсоюз, бугурулге

РЕДАКЦИЯГА ЧАГАА АЖЫКТЫГ «БОКТАР»

Кызыл-Мажалык — Ба-рын-Хемчик районда улуу суурларын бирээр. Ол ху-ден хуиче өзүп, чанында уде-пуртуг Ак-Довурактын дет-кирме-биле хоорайдан ыгал чок болуп бар чыдар. Ол чаартылгалар ажалдаа-лып турар улуу-улуу ту-дуг-ларын ачында улам көсү болуп бар чыдар.

Бажы-балатты албеди тулары-была чегелештир кан-ды-даа хоорай, суурга чаа-гажымдала ажалы кол чеге-рин ээлээр. Ылап-ла ол тала-зы-биле бистин Кызыл-Мажалык «аскан» турар. Алаа чан-гыс чикер: район төвүндө Ангаты суурга улаан ма-шина оруу бар. Оон орук-ту-дуг эргеленин ажалдыкы-лары эки шынарлыг кылган деп демделээр алаар.

А ол оруктун ийн кыдын-че көргөш, хөн карарар. Бок-кузур дээрге, бажы-ашкан. Ол бокту көргө, шулу ажал-тыг болуу дег. Чижээ, Кы-зыл-Мажалыктын ээт комби-надыга соккан малдын да-ман-даа, бажы мыда энде-рик боор-дур. Ону Кызыл-даа, республиканын өскө-даа хоорай-суурлардан чонга са-дып турар болбай. Улуус оон улуу кузелин-биле сатып ап, холдөч кылып чып турар. Ажал-агылы эсөс чоруктун бир херечин ол. Амгы үдөс ол бок чылым чылар, чеге-литтар мыда манжып чоруйт. Оон чиген иттар мал-маган-га, кижилерге аары-аржык таратпас бег?

Оон анында тууйбу, шил, тудугуун ыш материалдары ол орук хажымында мыр-най эидерик. Оларын ара-зында бугу-бугууны-даа бар. Сай, шлак, эрги нди-кеп-даа база бажын ажал.

Ындыг бокту үлөтпүр ар-тынчымыс дээр. Оон катал болбазыраткан, чаа мате-риал кылдыр кайда-даа ажал-лап турар болбай. А нди-кеп — ийги чегенга чиг-эди-дур. Ону хейн дужа-ган кижилерге шалал кыл-дыр ховар бараанынын бе-зин сатып турар болбай.

Бистин районда чамдык ажалдыкчыларын камнала чок, ажал-агылы эсөс чо-рууну бадыткал бо-дур. Ону Кызыл-Мажалык суур Соединиян куусоку кичаар шиптирлээр бодап турар ирг?

С. СЕРИЧ-ООЛ.

МЕТАЛЛ КАМНАЛГАЗЫ

БЕЛОРУС ССР. Улетпүр тудууну материалдарыга херек чүс ажал дериг-хекселдерини Могилев «Строймашин» заводу бугурун үндүрүп, ажалын план бугуар чорудуп, ме-таллдын камналагын чедип ап турар. Конструкторларын болгон технолгтарын чогадыкчы тымышчыларын ажалында машиналар чик болгон бугуруучу ажалдар аргалыг болгон. Чижээ, сөөлүг он чылдарда шифер бугу-рунине херек автоматизир шугунар кылыртыга кара ме-таллар чарыдаа 12 тонна кызырылган.

Пропиты хумагалыг негесинден болгон иргак демирлар-ны хондурту турган ажалдаанымда болгон механиктиг болбазырадыкчинин үзүндө чарыдаа кызырганынын түнө-инде ымдын-на 70—80 тонна металл камнап ап ту-рар.

Заводтун чогадыкчылары камналага боттарынын улуун чаа кийриштирип турарлар. Чүгө чартык чыда бенин чартыкчыларын болгон чогадыкчыларын кийерг саяла-дарынын ачындаа 139 тонна металл камнап алдыган.

ЧУРУКТА: заводтун технолгтары В. И. Прозоров, В. А. Минчуков болгон В. М. Матюшевский оларын пропагиты камналагы ажалдарынын эи таарымчалыг аргаларын дугайында сүмөжөйп турары.

Н. ЖЕДУОВИЧИНИН ФОТОУ. СЭТА-нын фотохроникасы.

ШАННАЛ-ТЕЛЕВИЗОР

«Бай-Тал» совхозтун ту-дуг-жы бригадалар болгон зео-лолары бирги чартык чылда багай эсөс ажалдаанар. Оларын чамдыктары соци-алисттик чарышка шанналадг чегелерин ээлээр. Хоочун чо-лаачы Пянаа-оол Салчак тай-гада дийг материалдарын сөөртүр планын ушук ажыр күтүсди, социалисттик чарыш-

ка тиклекчи болуп, 300 рубль өрткети телевизор-биле шан-наткан.

Пилорамада ыш дидир-кчи Андрей Терештедиге уду-рткан беш кижик составтыг зео-ло 182 кубометрин кылып, чута манзаларын дидирген, чартык чыл планын 120 хуу күтүскен. Бай-Тал нөлээ Соединиян депутаты Мая Ла-

мага удурткан чагайжымда-га, Д. Б. Чыпаа-оолга уду-рткан топка-мыш бөдөткөр бригадалар бедик бугуруч-туг ажалдап турарлар. Бри-гада кежигүнери 70 тонна чо-гайын өрткетириге бөдөткөп алганар.

Х. КАРА-ООЛ. Бай-Тайга район.

КУРСУНЕ СТАНДАРТТАРЫН ШИНГЭЭДИП АЛЫР

Коммунист ийитилелдин материал-техниктиг базазын тургузарынын амгы үзүндө эртемиян болгон техниканын чедикчининге, муракчы дур-жулгага үндө-эш, эртем-тех-никтиг дедикелени дурдө-дери чутула укур-улаадыг апар-ган. Ол улуу суурларын бугу-рулгелерге боттандарыда бугу-рулге ажалдарынын бүтү кекертерин хөгжүдөр укур-улууг. Ол дээрге бугурулуун бай-далыга бүтү ажалдарына системезин эле көр дээр ол.

Кандыг-даа ажалга чар-тылга кылыртыга стандарт-зация улуу ролуу ойнаар. СЭП ТК-нын болгон ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөтүнүн «Бугурур продукциянын шы-нарын экинжигерине стандар-тарын ролон бидерини ала-гайында доктаамал үндө-ш-лөш, бугу бугурулге ажал-дарынын технолгтун стандарт-зациялыг чыгыс аял систе-мазын ажалдап кылган. Бо чорук Кызыл-Мажалык район-арынын «Сельхозтехника» каттыжышыкынын удурутк-

болгон шенээр, септээр дериг-хекселдерин хынаары ха-мааржы.

Амгы кол негелде — септээр машиналарын быжы болгон урелбес болуу. Ычанга септетинген машиналарын болгон оларын кекертерин шыгыш хынаары чутула. Бо ажалга улуу инженер-технолг А. Н. Поникоров эржөк чуту-ла улуун кийрип турар. Ол чамды кекертерин кылган материалын заводтан келген чаа кекертер-биле децнеп, шушугуруп турган, бедик шы-нарын чедип ап турар.

Амгы үдө продукциянын шынарын болгон бугурул-гези ажалтын бидерин улуу укур-улаадыг апарган. Ону чедип аларда хемчегелерин децнеп чогур негелде чедирер укур-улууг. Кызыл-Мажалык районун «Сельхоз-техника» каттыжышыкында бо ажалды стандартзация болгон хемчээр техника кы-лыртыга чыгыс аял систе-мазын бугурулгези септээр жек-

терини шынарын хемчө-шкын-ер-биле, чүгө хемчө-шкын-ер дашчыштыр тодаралып турар. Чеге ычач, продукциянын шынарын башкарар система-га хемчээр хекселер бол-гон хемчелер шиптирлэг-роулай ойноп турар. Ол хем-чээр хекселдерин чыгыс аял болгон шип болурунга укур-улуун хайгааралын тур-гузары чутула Ол чүл дээрге оон хекселдерге ханалдан болгон аттестацияны үе-үсеп чорудары-дыр.

Бистин лабораториямыска чоокта чаа Кызыл-Мажалык районун «Сельхозтехника» каттыжышыкынын 400 ажал хемчээр хекселдерин ханалдаанын кылып, аттес-тацияны эрттирген. Ычанга стандарттардан хажымды-кынар болгон шынары ча-выс септөлгөлөр, а оон-биле чегелештир ажал-агыларын биске хомуудалы эвээр дээр-эн чутаажок.

С. БИМБИН, стандартизация болгон хемчээр техника килдинини начальниги.

АНЫЯКТАР БРИГАДАЗЫ

«Бай-Тал» совхозтун Ады Кан-оолга удурткан 6 кичилиг бригадазы хол ажалды-была сиген кезерин Мугур-Тал шилде чорудуп турар. Олар 15 тонна си-генин кезип, сарааттанар. Бригада кежигүнеринден Алексей Бак-Нара, Борбак-оол Чыргал олар болгон оон-даа өскөлөр эки ажал-даанар.

Аныяктар бригаданын чурттаар майгыны болгон ажал-чечини хандырган. Бри-гадын кежигүнери 15 тонна сигенин немей кылы-рын хүлзэнгенер.

К. ХЕРТЕН.

